

KURIKULUM MEĐUPREDMETNE TEME

Održivi razvoj

ZA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE

Ministarstvo znanosti i
obrazovanja

ŠKOLA
za život

Kurikulum međupredmetne teme Održivi razvoj
za osnovne i srednje škole

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu
Održivi razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj
objavljena je u Narodnim novinama, broj 7/2019.,
22. siječnja 2019. godine.

Nakladnik: Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Za nakladnika: prof. dr. sc. Blaženka Divjak, ministrica

Grafičko oblikovanje: Leonardo media d.o.o.

ISBN: 978-953-8103-42-1

A/ SVRHA I OPIS MEĐUPREDMETNE TEME _____	5
B/ ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA _____	7
C/ DOMENE U ORGANIZACIJI KURIKULUMA MEĐUPREDMETNE TEME ODRŽIVI RAZVOJ _____	8
D/ ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA PO ODGOJNO-OBRAZOVNIM CIKLUSIMA I DOMENAMA MEĐUPREDMETNE TEME ODRŽIVI RAZVOJ _____	11
E/ UČENJE I POUČAVANJE MEĐUPREDMETNE TEME _____	43
F/ VREDNOVANJE U MEĐUPREDMETNOJ TEMI _____	45

Svrha i opis međupredmetne teme

Međupredmetna tema Održivi razvoj obuhvaća sve tri dimenzije održivosti – okolišnu, društvenu i ekonomsku te njihovu međuovisnost. Priprema učenike za prikladno djelovanje u društvu radi postizanja osobne i opće dobrobiti.

Sve je veći broj znanstvenih dokaza o snažnome utjecaju ljudske populacije na prirodne sustave te o povećanju ekonomske nejednakosti pa mnogi ljudi više ne mogu odlučivati o svojoj sudbini. Stoga je nužno da čovjek svoje djelovanje uskladi s mogućnostima prirodnih sustava, odnosno da usvaja načela održivoga razvoja. U tome smislu obrazovanje ima odgovornost pridonijeti stvaranju društva temeljenoga na održivosti.

Međupredmetna tema Održivi razvoj pruža učeniku spoznaje o potrebama suvremenog doba na globalnoj i lokalnoj razini te spoznaje o raznolikosti prirode, nužnosti održivog upravljanja prirodnim dobrima, granici opterećenja, ljudskim potencijalima, osobnim i zajedničkim odgovornostima i pravima. Podržava razvoj generičkih vještina kao što su praktičnost, poduzetnost, inovativnost, kritičko mišljenje, sposobnost prilagodbe promjenama i sposobnost rješavanja problema.

Primjenom se praktičnoga rada učenike potiče na ponašanja kao što su odgovorno korištenje prirodnih dobara i energije, korištenje lokalno proizvedene hrane, racionalno postupanje s otpadom, uporaba iskorištenih materijala, aktivan rad i suradnja u zajednici.

Međupredmetna tema Održivi razvoj svojim posebnim doprinosima snažno podupire razvoj svih vrijednosti: znanje o funkcioniranju i o složenosti prirodnih sustava te znanje o posljedicama ljudskih aktivnosti, solidarnost prema drugim ljudima, odgovornost prema okolišu te vlastitom i tuđem zdravlju kao i odgovornost prema cjelokupnome životnom okružju i prema budućim generacijama. Nadalje, ova međupredmetna tema pridonosi razvoju osobnoga identiteta, prepoznavanju i poštivanju nacionalne prirodne i kulturne baštine uz istodobno uvažavanje različitosti i drukčijih načina razmišljanja i življenja. Bitno mjesto unutar međupredmetne teme Održivi razvoj imaju i vrijednosti integriteta i poduzetnosti, odnosno slobodno i otvoreno izražavanje mišljenja i djelovanje u skladu s načelima održivosti.

Učenje i poučavanje međupredmetne teme Održivi razvoj nastoji podići svijest i produžiti razumijevanje o svim pitanjima koja se odnose na održivost, pomaže učeniku kritički razmotriti moguća rješenja i načine djelovanja usmjerene na održivost, uskladiti s tim ponašanje u svakodnevnom životu u školi te njegovati vještine i osobine koje pridonose razvoju pravednoga društva. Učenje i poučavanje međupredmetne teme Održivi razvoj osposobljava učenike za samostalno i odgovorno odlučivanje o pitanjima važnima za njih same i za društvo u cjelini.

Međupredmetna tema Održivi razvoj prožima cjelokupni rad škole i prepoznatljiva je u kurikulumu škole. Ostvaruje se na obaveznim i izbornim predmetima, satu razrednika, integriranoj nastavi, u sklopu projekata, izvanučioničkoj nastavi, terenskoj nastavi i izvannastavnim aktivnostima te je povezana s ostalim međupredmetnim temama i područjima kurikuluma.

Odgojno-obrazovni ciljevi učenja i poučavanja

Odgojno-obrazovni ciljevi učenja i poučavanja međupredmetne teme Održivi razvoj jesu:

- stjecanje znanja o raznolikosti prirode i razumijevanje složenih odnosa između ljudi i okoliša, razvijanje kritičkoga mišljenja te osobne i društvene odgovornosti nužne za održivost
- promišljanje i stjecanje spoznaja o uzrocima i posljedicama ljudskoga utjecaja na prirodu koje pridonose razvoju svih oblika mišljenja, osobito kreativnoga razmišljanja i rješavanja problema
- razvijanje solidarnosti i empatije prema ljudima, odgovornosti prema svim živim bićima i okolišu te motivacije za djelovanje na dobrobit okoliša i svih ljudi
- aktivno djelovanje u školi i zajednici s ciljem prepoznavanja potreba, osmišljavanja primjerenih i inovativnih rješenja i konkretnoga doprinosa zajednici
- poticanje razmišljanja orijentiranoga prema budućnosti i razvijanje osobne odgovornosti prema budućim generacijama, što je preduvjet za stvaranje društva temeljenoga na održivome razvoju

Domene u organizaciji kurikuluma međupredmetne teme Održivi razvoj

Domene su oblikovane na takvoj razini općenitosti koja omogućuje obuhvaćanje temeljnih područja međupredmetne teme Održivi razvoj. Nastojala se izbjeći podjela uobičajena u diskursu održivoga razvoja (okoliš, društvo, ekonomija) jer taj prevladani koncept više nije u stanju ispuniti ulogu osiguranja kvalitetnoga života u okvirima nosivih kapaciteta ekosustava. Potrebe 21. stoljeća traže od nas da održivi razvoj osim kao teorijsku podlogu ostvarimo i kao praktičan i primjenjiv alat za život koji je slojevit, ali i usmjeren na konkretne probleme. Ovakav pristup doveo je do određivanja triju domena: Povezanost, Djelovanje i Dobrobit, koje djeluju kao integrirana cjelina. Zajedno one ispunjavaju ulogu temeljnih koncepata za uspješno i primjenjivo učenje i poučavanje o održivome razvoju u 21. stoljeću. Pritom Povezanost obuhvaća temeljna načela održivosti i međuovisnosti u ekosustavima, Djelovanje obuhvaća potrebu aktivnoga širenja i primjene prikladnih znanja i vještina za održivo življenje, a Dobrobit obuhvaća odgovornosti i prava u ostvarivanju željenoga cilja: dobrobiti za sve ljude, okoliš i buduće generacije.

Povezanost odgovara na pitanje što?, Djelovanje na pitanje kako?, a Dobrobit na pitanje zašto?

Spoznaja i učenje o povezanosti svega u mreži života na našem planetu pomaže nam da nađemo primjereno djelovanje usmjereno na rješavanje problema, što dovodi do mogućnosti ostvarivanja opće dobrobiti.

A / POVEZANOST

Povezanost zauzima središnje mjesto održivoga razvoja jer bez znanja o mreži života u ekosustavima i njihovoj međusobnoj povezanosti u ljudskim zajednicama nije moguće djelovati održivo. Potrebno je izgrađivati svijest o povezanosti jer je ona temelj shvaćanja važnosti svjetskih ekosustava i prirodnih resursa za ostvarivanje najboljega u ljudskim potencijalima i za osiguranje dobre kvalitete života. Iznimno je važno prepoznati kako se načela ekosustava temeljena na povezanosti i ravnoteži mogu primijeniti na djelovanje našega društva i civilizacije.

Povezanost nas uči razmišljati na više razina. Uči nas ravnoteži između potrebe za očuvanjem naših osobnih, regionalnih ili nacionalnih identiteta i poštivanja tuđih. Ostvaruje globalni pogled na održivi razvoj i usklađuje ga s djelovanjem na lokalnoj razini. Svijest o međusobnoj povezanosti svega na našem planetu omogućuje nam poimanje nužnosti pravedne raspodjele i održivoga korištenja prirodnih resursa kako bismo ostali unutar granica opterećenja i iskorištavanja svjetskih ekosustava za naše potrebe.

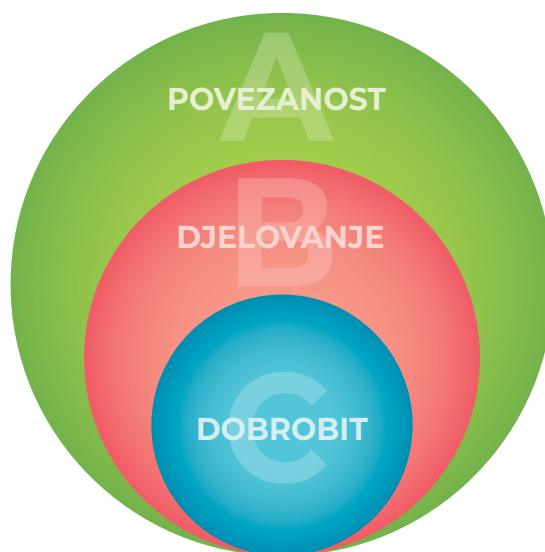
B / DJELOVANJE

Održivi razvoj ne postoji bez aktivnoga odnosa prema samome sebi i svijetu koji nas okružuje. Aktivan odnos treba pomoći u izgradnji samopouzdanja i samopoštovanja jer je samo takva osoba sposobna djelovati u svijetu prema održivim i pravednim načelima. Glavni je cilj osnažiti pojedinca znanjem i vještinama, pouzdanjem i empatijom, kako bi bio sposoban reagirati i aktivno djelovati u stalno promjenjivom svijetu. Odgoj i obrazovanje za održivi razvoj razvija praktične vještine za ostvarivanje kvalitetne promjene i rješavanje problema s kojima se suočava naš svijet. Suvremeni događaji u svijetu obrazovnom sustavu postavljaju nove ciljeve koji su posebno usmjereni na razvoj kritičkoga mišljenja i preispitivanje načina funkcioniranja današnjih društava. Potrebno nam je učenje i poučavanje koje podržava inicijativu i poduzetnost nudeći primjenjive i ostvarive, inovativne i kreativne modele održivoga razvoja. Djelovanje za održivi razvoj treba biti prikladno i utemeljeno na shvaćanju odgovornosti i prava koje imamo u odnosu na solidarno i brižno gospodarenje prirodnim resursima.

C / DOBROBIT

Znanja i osviještenost o složenim odnosima i povezanostima u ekosustavima i ljudskim zajednicama te potreba za prikladnim djelovanjem pri korištenju prirodnih resursa najvećem broju ljudi osiguravaju dobrobit i zadovoljstvo kvalitetom života. Težnja da svaki čovjek na planetu ima pravo na kvalitetan život, cilj je svake smislene i odgovorne aktivnosti. Održivi se razvoj u ovome kontekstu shvaća kao proces osiguranja i povećanja dobrobiti ljudi u okvirima kapaciteta ekosustava. Potrebno je izgraditi poticajnu okolinu za postizanje dobrobiti na osobnoj razini, ali viši je cilj postizanje dobrobiti na razini zajednice i društva. Usmjerenost na cjelinu pomaže osigurati mjerljive rezultate koji su veći od pukoga zbroja pojedinačnih djelovanja. Izgradnja kapaciteta i osnaživanje za širenje dobrobiti u društvu unutar obrazovnoga procesa nalazi svoju primjenu u poučavanju o naprednim i novim ekonomskim razvojnim modelima. Ekonomija koja širi dobrobit prihvaća poredak stvari prema kojemu dobit dolazi nakon osiguranja ravnoteže i kvalitete ekosustava, odnosno nakon zadovoljenja potrebe ljudi za zdravim, sigurnim i ispunjenim životom.

SLIKA 1. Domene u organizaciji kurikuluma međupredmetne teme Održivi razvoj

Odgojno-obrazovna očekivanja po odgojno-obrazovnim ciklusima i domenama međupredmetne teme Održivi razvoj

Odgojno-obrazovna očekivanja se u kurikulumu međupredmetne teme definiraju za svako organizacijsko područje na razini ciklusa. Odgojno-obrazovna očekivanja imaju cilj poticanje stvaralaštva i društvene odgovornosti te razvoj kritičkog i kreativnog mišljenja u rješavanju problema. Razrađuju se kroz pripadajuća:

- znanja
- vještine
- stavove.

Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih očekivanja iskazuje se za svako pojedino odgojno-obrazovno očekivanje.

Ključni sadržaji su kratki opisi onoga što je nužno i važno učiti i poučavati. Neki su sadržaji označeni kao obvezni, neki kao preporučeni. Preporučene sadržaje učitelji i nastavnici mogu birati na temelju vlastite procjene primjerenosti i relevantnosti za ostvarivanje odgojno-obrazovnih očekivanja u specifičnome školskom i razrednom okružju. Ključni se sadržaji određuju za pojedino organizacijsko područje na razini pojedinog ciklusa.

U tablicama su sva odgojno-obrazovna očekivanja označena slijedećim oznakama:

- prvom oznakom, troslovnom kraticom međupredmetne teme (ODR – Održivi razvoj)
- drugom oznakom, velikim tiskanim slovima A,B i C označena su organizacijska područja, tzv. domene (A – Povezanost, B – Djelovanje, C – Dobrobit)
- trećom oznakom, rednim brojevima od 1 do 5 označeni su ciklusi
- četvrtom oznakom, također rednim brojevima, označena su sva odgojno-obrazovnog očekivanja po redu unutar domene i ciklusa.

1. CIKLUS	2. CIKLUS	3. CIKLUS	4. CIKLUS	5. CIKLUS
odr A.1.1. Prepoznaje svoje mjesto i povezanost s drugima u zajednici.	odr A.2.1. Razlikuje pozitivne i negativne utjecaje čovjeka na prirodu i okoliš.	odr A.3.1. Objašnjava osnovne sastavnice prirodne raznolikosti.	odr A.4.1. Razlikuje osobni od kolektivnih identiteta te ima osjećaj pripadnosti čovječanstvu.	odr A.5.1. Kritički promišlja o povezanosti vlastitoga načina života s utjecajem na okoliš i ljude.
odr A.1.2. Opisuje raznolikost u prirodi i razlike među ljudima.	odr A.2.2. Uočava da u prirodi postoji međudjelovanje i međuovisnost.	odr A.3.2. Analizira načela i vrijednosti ekosustava.	odr A.4.2. Objašnjava važnost uspostavljanja prirodne ravnoteže.	odr A.5.2. Analizira načela održive proizvodnje i potrošnje.
odr A.1.3. Uočava povezanost između prirode i zdravoga života.	odr A.2.3. Razmatra utjecaj korištenja različitih izvora energije na okoliš i ljude.	odr A.3.3. Razmatra uzroke ugroženosti prirode.	odr A.4.3. Procjenjuje kako stanje ekosustava utječe na kvalitetu života.	odr A.5.3. Analizira odnose moći na različitim razinama upravljanja i objašnjava njihov utjecaj na održivi razvoj.
		odr A.3.4. Objašnjava povezanost ekonomskih aktivnosti sa stanjem u okolišu i društvu.	odr A.4.4. Prikuplja, analizira i vrednuje podatke o utjecaju gospodarstva, državne politike i svakodnevne potrošnje građana na održivi razvoj.	

1. CIKLUS	2. CIKLUS	3. CIKLUS	4. CIKLUS	5. CIKLUS
odr B.1.1. Prepoznaje važnost dobronamjernoga djelovanja prema ljudima i prirodi.	odr B.2.1. Objašnjava da djelovanje ima posljedice i rezultate.	odr B.3.1. Prosuduje kako različiti oblici djelovanja utječu na održivi razvoj.	odr B.4.1. Djeluje u skladu s načelima održivoga razvoja s ciljem zaštite prirode i okoliša.	odr B.5.1. Kritički promišlja o utjecaju našega djelovanja na Zemlju i čovječanstvo.
odr B.2.1. Sudjeluje u aktivnostima škole na zaštiti okoliša i u suradnji škole sa zajednicom.	odr B.2.2. Prepoznaje primjere održivoga razvoja i njihovo djelovanje na lokalnu zajednicu.	odr B.3.2. Sudjeluje u aktivnostima koje promiču održivi razvoj u školi, lokalnoj zajednici i šire.	odr B.4.2. Djeluje u skladu s načelima održivoga razvoja s ciljem promoviranja socijalne pravde.	odr B.5.2. Osmišljava i koristi se inovativnim i kreativnim oblicima djelovanja s ciljem održivosti.
	odr B.2.3. Opisuje kako pojedinac djeluje na zaštitu prirodnih resursa.			odr B.5.3. Sudjeluje u aktivnostima u školi i izvan škole za opće dobro.

1. CIKLUS	2. CIKLUS	3. CIKLUS	4. CIKLUS	5. CIKLUS
odr C.1.1. Identificira primjere dobrog odnosa prema prirodi.	odr C.2.1. Solidaran je i empatičan u odnosu prema ljudima i drugim živim bićima.	odr C.3.1. Može objasniti kako stanje u okolišu utječe na dobrobit.	odr C.4.1. Prosuduje značaj održivoga razvoja za opću dobrobit.	odr C.5.1. Objašnjava povezanost potrošnje resursa i pravedne raspodjele za osiguranje opće dobrobiti.
odr C.1.2. Identificira primjere dobrog odnosa prema drugim ljudima.	odr C.2.2. Razlikuje osobnu od opće dobrobiti.	odr C.3.2. Navodi primjere utjecaja ekonomije na dobrobit.	odr C.4.2. Analizira pokazatelje kvalitete života u nekome društvu i objašnjava razlike među društvima.	odr C.5.2. Predlaže načine unapređenja osobne i opće dobrobiti.
	odr C.2.3. Prepoznaje važnost očuvanje okoliša za opću dobrobit.	odr C.3.3. Ističe važnost demokracije u političkim sustavima za dobrobit.	odr C.4.3. Analizira i uspoređuje uzroke i posljedice socijalnih razlika u nekim društvima sa stajališta dobrobiti pojedinca.	
		odr C.3.4. Procjenjuje važnost pravednosti u društvu.	odr C.4.4. Opisuje utjecaj različitih ekonomskih modela na dobrobit.	

A / POVEZANOST**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA
odr A.1.1.**

Prepoznaje svoje
mjesto i povezanost
s drugima u zajednici.

ZNANJE

- imenuje članove svoje uže i šire obitelji, prijatelje i opisuje njihove međusobne odnose

VJEŠTINE

- razvija komunikativnost i suradništvo

STAVOVI

- prepoznaje važnost osoba uz koje se osjeća sigurno i važnost povezanosti u zajednici

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Hrvatski jezik: književna djela, jezično izražavanje – tekstovi o temama: Koje je moje mjesto u obitelji? Što znači povezanost?

Priroda i društvo: uz nastavne jedinice o obitelji treba naglasiti važnost povezanosti i činjenicu da je obitelj zajednica; primjerena aktivnost za ostvarivanje navedenog očekivanja može biti izrada obiteljskoga stabla od recikliranoga materijala.

Sat razrednika i projekti: radionice i igre kojima učenici prepoznaju kako je razred također zajednica i kojima se naglašava se važnost povezanosti i suradništva u zajednici; razredna proslava rođendana.

Likovna kultura: crtanje obitelji, izrada zajedničke čestitke ili dara za slavljenika.

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA
odr A.1.2.**

Opisuje raznolikost u prirodi
i razlike među ljudima.

ZNANJE

- prepoznaje raznolikost u prirodi i razlike među ljudima

VJEŠTINE

- razvija sposobnost opažanja i osnovne socijalne vještine

STAVOVI

- prihvaća različitosti među ljudima

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Priroda i društvo: biološka raznolikost; razlike među ljudima (nacionalnost, jezik, vjeroispovijest, različite sposobnosti i talenti)

Strani jezici: uz nastavnu jedinicu koja obrađuje opisne pridjeve dodati igru ili drugi tip zajedničkog rada za osvješćivanje da su razlike vrijedne i potrebne.

Škola u prirodi: uključiti prepoznavanje raznolikosti u prirodi.

Sat razrednika: iz međupredmetna teme Osobni i socijalni razvoj mogu se provesti radionice povezane s temom tolerancije i prihvaćanja različitosti.

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA
odr A.1.3.**

Uočava povezanost između
prirode i zdravoga života.

ZNANJE

- prepoznaje važnost zdrave okoline i nabraja prednosti zdravoga života koje primjenjuje

VJEŠTINE

- objašnjava kako je u prirodi sve povezano, može ispričati kako u obitelji njeguju naviku odlaska u prirodu i zdrav život

STAVOVI

- smatra da je za zdrav život važna priroda koja nije zagađena

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Tjelesna i zdravstvena kultura: učenici razvijaju obrasce zdravog ponašanja, vježbanje i boravak na svježem zraku, momčadske igre na otvorenom, hodanje i vožnju biciklom.

Sat razrednika – mogu se organizirati: radionice s međupredmetnom temom Zdravlje: primjena ljekovitoga bilja za zdravlje; sušenje voća za dobivanje zdravih grickalica.

Izvanučionička nastava: šetnja šumom, livadom i igre na otvorenom.

Škola u prirodi i izleti: naglasiti važnost boravka u prirodi za zdravlje.

ostvarivanje odgojno-obrazovnog očekivanja povezano je s međupredmetnom temom Zdravlje.

KLJUČNI SADRŽAJI**OBVEZNI**

zajednica, međuljudski odnosi i razlike, raznolikost u prirodi, povezanost boravka u prirodi i zdravlja

B / DJELOVANJE**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA
odr B.1.1.**

Prepoznaje važnost
dobronamjernoga djelovanja
prema ljudima i prirodi.

ZNANJE

- prepoznaje i opisuje utjecaj ljudskih aktivnosti na prirodu i ljude

VJEŠTINE

- razlikuje dobronamjerne od drugih oblika djelovanja prema ljudima i prirodi

STAVOVI

- rado pomaže drugima i pokazuje razumijevanje za druga živa bića i prirodu općenito

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Izvanastavne aktivnosti – ekoradionice: kompostiranje, recikliranje, školski vrt; preporuča se provedba barem jedne ekološke radionice u školi s uključivanjem učenika iz različitih razreda.

Školski izleti: ekosela i imanja, uzgoj zdrave hrane.

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA
odr B.1.2.**

Sudjeluje u aktivnostima
škole na zaštiti okoliša i u
suradnji škole sa zajednicom.

ZNANJE

- navodi aktivnosti škole povezane sa zaštitom okoliša i suradnjom u zajednici

VJEŠTINE

- primjenjuje komunikacijske, praktične i socijalne vještine

STAVOVI

- spreman je svojom aktivnošću i ponašanjem pridonijeti suradnji u zajednici i očuvanju okoliša

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Projekti: priprema i provedba školskih projekata s ciljem primjene načela održivosti u radu škole (razvrstavanje otpada, recikliranje, štednja energije itd.) i lokalne zajednice te uključivanje učenika u navedene aktivnosti (likovno osmisliti i izraditi plakate); pozivanje učenika i građana na čišćenje i uređivanje okoliša škole, sudjelovanje u akciji čišćenja i uređivanja s roditeljima i učiteljima; provođenje projekata usmjerenih na skrb o potrebitima u zajednici.

Priroda i društvo – Dodatna nastava: tijekom cijele godine učenici su aktivno uključeni u različite aktivnosti kao što su sadnje bilja u okolici škole ili edukacija o zaštiti prigodom obavljanja različitih aktivnosti.

KLJUČNI SADRŽAJI**OBVEZNI**

zaštita okoliša i prirode, ušteda energije, priprema komposta, recikliranje

PREPORUČENI

školski izleti u prirodu, ekosela i imanja, uzgoj zdrave hrane, crtanje i umjetničko izražavanje, igra i zabava, školski vrtovi

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr C.1.1.

Identificira primjere dobrog
odnosa prema prirodi.

ZNANJE

- razlikuje dobar od lošega odnosa prema prirodi

VJEŠTINE

- prema živome svijetu u prirodi odnosi se s poštovanjem

STAVOVI

- prepoznaje važnost prirode i potrebu njene zaštite

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Priroda i društvo: ostvarivo je povezivanje nastavne jedinice o odnosu čovjeka prema prirodi s primjerima pozitivnoga djelovanja.

Sat razrednika: predviđaju se radionice usmjerene na razvijanje pozitivnoga odnosa prema drugim živim bićima.

Izvanučionička nastava: može se predvidjeti i organizirati posjet, npr. skloništu za napuštene životinje i doniranje hrane za životinje.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr C.1.2.

Identificira primjere
dobrog odnosa prema
drugim ljudima.

ZNANJE

- razlikuje dobar od lošega odnosa između ljudi

VJEŠTINE

- koristi se nenasilnim metodama za rješavanje sukoba

STAVOVI

- svjestan je važnosti harmoničnih odnosa

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Hrvatski jezik: književni i neknjiževni tekstovi s temama o dobrim i lošim međuljudskim odnosima. Medijska kultura: animirani, dokumentarni i igrani filmovi s temama o dobrim i lošim međuljudskim odnosima i o odnosima ljudi i životinja.

Sat razrednika: radionice i igre usmjerene na uvježbavanje nenasilnoga rješavanja sukoba i na razvijanje pozitivnih odnosa u razredu; medijacija - mali medijatori, ističe se povezanost s međupredmetnom temom Osobni i socijalni razvoj.

KLJUČNI SADRŽAJI

OBVEZNI

odnos čovjeka prema prirodi, odnos prema životinjama,
obiteljski i međuljudski odnosi, nenasilno rješavanje sukoba

PREPORUČENI

izravna komunikacija, empatija

A / POVEZANOST

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA**
odr A.2.1.

Razlikuje pozitivne
i negativne utjecaje čovjeka
na prirodu i okoliš.

ZNANJE

- razvrstava ljudske utjecaje na prirodu i okoliš na pozitivne ili negativne i prepoznaje utjecaje na okoliš koji su posljedica njegovih aktivnosti

VJEŠTINE

- kritički promišlja o višestrukim učincima ljudskih utjecaja / djelovanja na prirodu i okoliš

STAVOVI

- svjestan je da ljudska djelovanja imaju posljedice na prirodu i okoliš

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Priroda i društvo: obrađuju se nastavne jedinice s osnovnom podjelom ljudskih utjecaja na pozitivne i negativne; u izvannastavnim se aktivnostima mogu organizirati ekoradionice: recikliranje, kompostiranje, školski vrt, a poželjno je nastaviti provođenje aktivnosti iz prethodnoga ciklusa.

Likovna kultura: moguće je postavljanje reciklažnoga kutka u svakoj učionici i izrađivanje „kontejnera” od kartonskih kutija.

Hrvatski jezik: u području medijske kulture pripremaju se i pišu prilozi za školske novine, snimaju radijske emisije i dokumentarni filmovi o utjecajima čovjeka na prirodu i okoliš.

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA**
odr A.2.2.

Uočava da u prirodi postoji
međudjelovanje
i međuovisnost.

ZNANJE

- objašnjava kako je u prirodi sve povezano

VJEŠTINE

- prezentira povezanosti u prirodi

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Hrvatski jezik: jezično izražavanje: opisivanje prirodnih pojava uporabom primjerenoga ekološkog rječnika;

Škola u prirodi: uključivanje zadataka iz područja ekologije.

Informatika: međupredmetna tema Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije, izrada prezentacija na temu povezanosti u prirodi, npr. prezentacija rezultata rada nakon škole u prirodi ili samostalnih učeničkih istraživanja povezanosti u prirodi i okolišu; obrada i prikaz prikupljenih podataka uporabom informacijsko-komunikacijskih tehnologija.

Priroda: u nastavnim jedinicama u kojima se obrađuju prilagodbe živih bića na uvjete okoliša, naglasiti da se radi o međudjelovanju.

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA**
odr A.2.3.

Razmatra utjecaj korištenja
različitih izvora energije
na okoliš i ljude.

ZNANJE

- klasificira izvore energije na obnovljive i neobnovljive, prepoznaje primjere korištenja energije u svojoj zajednici

VJEŠTINE

- prati i računa utrošak energije u kućanstvu i školi

STAVOVI

- svjestan je važnosti primjene obnovljivih izvora energije
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Izannastavne aktivnosti: izrada vjetrenjača, vodenice, solarnih ploča od otpada poput plastičnih čaša, CD-a, slamki i sl.

Priroda: nastavni sadržaji o obnovljivim i neobnovljivim izvorima energije i o njihovu utjecaju na okoliš te o utjecaju raznih tehnologija na društva.

Projekti: prikupljanje podataka o obnovljivim izvorima energije u školi, domu i zajednici.

Matematika, Informatika: međupredmetna tema Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije, izračunavanje i grafički prikazi potrošnje energije; zadatci s riječima o potrošnji energije.

Geografija: uključivanje podataka o trenutnome iskorištavanju energije i mogućnostima primjene obnovljivih izvora energije u sadržaj nastavne jedinice o pojedinim klimatskim pojasevima, regijama i državama.

KLJUČNI SADRŽAJI

OBVEZNI

obnovljivi i neobnovljivi izvori energije, prirodni resursi, ljudski utjecaj na prirodu, međudjelovanje u prirodi

PREPORUČENI

izvori energije i podneblje, termički izolatori

B / DJELOVANJE**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA
odr B.2.1.**

Objašnjava da djelovanje ima posljedice i rezultate.

ZNANJE

- opisuje koje posljedice njegovo ponašanje ima na prirodu i ljude

VJEŠTINE

- predviđa posljedice svojih postupaka i ponašanja

STAVOVI

- prihvaća odgovornost za svoje postupke i ponašanja

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Sat razrednika i Hrvatski jezik: književna djela i ishodi drugih predmeta iz kojih se prepoznaju prihvatljiva ponašanja, a ostvaruju se metodama suradničkoga učenja, debatom, metodom pričam ti priču ili barometrom stavova; poželjno je pokazati konkretne primjere iz života scenskim prikazima – dramskim igrama i sl.

Projekti u školi i zajednici: povezanost s međupredmetnom temom Osobni i socijalni razvoj.

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA
odr B.2.2.**

Prepoznaje primjere održivoga razvoja i njihovo djelovanje na lokalnu zajednicu.

ZNANJE

- nabraja primjere održivoga razvoja iz škole i lokalne zajednice

VJEŠTINE

- istražuje i opisuje primjere održivoga razvoja

STAVOVI

- opredjeljuje se za ponašanja u skladu s održivim razvojem

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Projekti: učenici mogu fotografirati divlja odlagališta, pozivati građane i s njima sudjelovati u čišćenju odlagališta; uključuju se u lokalne organizacije ili javne akcije koje potiču ekološku svijest (školske zadruge, udruge, izviđači, Mladi čuvari prirode, zelena čistka...); uključivanje roditelja u neke od školskih projekata; kao projektna aktivnost može se organizirati razvrstavanje školskoga otpada (kutak za recikliranje) te vođenje aktivne brige o školskome otpadu.

Hrvatski jezik: medijska kultura (obrada medijskih uradaka s temama održivoga razvoja), istraživačko novinarstvo (pisanje novinskih članaka za školski list).

Tehnička kultura: uočava se utjecaj različitih tehničkih tvorevina na čovjeka i okoliš; učenici se upoznaju s uporabom drva i različitih materijala; mogu se održavati i manji popravci rabljenih igračaka te darivanje potrebitima.

Školska zadruga: prodaja ekoproizvoda izrađenih u školskoj zadruzi ili dobivenih iz školskoga vrta.

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA**
odr B.2.3.

Opisuje kako pojedinac
djeluje na zaštitu
prirodnih resursa.

ZNANJE

- navodi načine održivoga korištenja prirodnih resursa

VJEŠTINE

- prikuplja podatke i procjenjuje osobne i obiteljske potrebe s ciljem racionalne potrošnje

STAVOVI

- prihvaća održivu potrošnju kao način života
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Projektna nastava (Priroda, Priroda i društvo, Matematika, Informatika, međupredmetne tema Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije: praćenje potrošnje hrane (istraživanje koliko se hrane baca te preračunavanje vrijednosti bačene hrane u kunama), praćenje potrošnje vode i struje u svome domaćinstvu i u školi, prikaz prosječne potrošnje i izrada plana uštede; usporedba potrošnje na početku i na kraju projekata; izrada naljepnica koje upozoravaju na štednju struje i vode u školi.

KLJUČNI SADRŽAJI

OBVEZNI

zdrava hrana, gospodarenje otpadom, mogućnosti uštede energije

PREPORUČENI

školski vrtovi, IKT alati (sigurna uporaba mreže - eTwinning i Edmodo) za djelovanje u korist održivoga razvoja – GLOBE, zeleni izleti, školske zadruge, suradnja, kreativnost, edukativne vježbe, potrošnja, potrošačko društvo, zelena proizvodnja

C / DOBROBIT**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA
odr C.2.1.**

Solidaran je i empatičan u odnosu prema ljudima i drugim živim bićima.

ZNANJE

- navodi ljudska prava i prava životinja

VJEŠTINE

- svojim djelovanjem pokazuje da razumije međuodnos između svojih prava i prava drugih

STAVOVI

- pokazuje osjećaj za društvenu pravdu

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Hrvatski jezik: književnost, književna djela i filmovi, istraživačko novinarstvo

Priroda i društvo: može se organizirati radionica s temom: Sva živa bića imaju pravo na život.

Izvanučionička nastava: posjet skloništima za nezbrinute i ugrožene životinje, darivanje hrane koja je skupljena prikupljanjem donacija u školi i zajednici; posjet staračkome domu u blizini škole;

Sat razrednika: učenici se potiču da surađuju i pomažu jedni drugima; navedeni se sadržaji mogu povezivati s međupredmetnim temama Osobni i socijalni razvoj i Građanski odgoj i obrazovanje (ljudska prava i prava životinja, tolerancija i solidarnost).

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA
odr C.2.2.**

Razlikuje osobnu od opće dobrobiti.

ZNANJE

- opisuje značenje opće dobrobiti

VJEŠTINE

- sposoban je djelovati u svrhu ravnoteže osobne i opće dobrobiti

STAVOVI

- zauzima se za ostvarivanje opće dobrobiti

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Hrvatski jezik: rad na tekstu, metodom razgovora poticati učenike na promišljanje.

Priroda i društvo: pronaći primjere opće dobrobiti u svojoj zajednici.

Strani jezici: učenik će osvješčivati međukulturalnu različitost.

Povezanost s međupredmetnim temama Osobni i socijalni razvoj i Građanski odgoj i obrazovanje.

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA**
odr C.2.3.

Prepoznaje važnost očuvanje
okoliša za opću dobrobit.

ZNANJE

- razumije kako zagađeni okoliš utječe na njegovu i opću dobrobit

VJEŠTINE

- provodi istraživanje utjecaja stanja u okolišu na život

STAVOVI

- svjestan je važnosti očuvanja okoliša za dobrobit u svojoj zajednici
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Priroda i društvo: provođenje pokusa utjecaja životnih uvjeta na rast i razvoj sjemenke, tj. na uvjete klijanja.

Likovna kultura: učenik crtežom prikazuje kakav planet želi, a kakav ne želi.

Projekti: zvučno i svjetlosno onečišćenje.

KLJUČNI SADRŽAJI

OBVEZNI

društvena (ne)pravda, solidarnost, ljudska prava, osobna i opća dobrobit, prava životinja, (ne)zagađeni okoliš (voda, zrak, tlo), otpad

PREPORUČENI

buka, svjetlosno zagađenje, pesticidi i umjetna gnojiva

A / POVEZANOST

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr A.3.1.

Objašnjava osnovne
sastavnice prirodne
raznolikosti.

ZNANJE

- prepoznaje složenost biološke, geološke i geografske raznolikosti, nabraja njihove osnovne sastavnice i analizira njihove odnose

VJEŠTINE

- primjenjuje kriterije za procjenu prirodne raznolikosti i provodi jednostavne prostorne analize

STAVOVI

- svjestan je vrijednosti prirodnih dobara i važnosti njihove pravedne raspodjele

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Priroda, Biologija, Geografija, Kemija, Matematika, Informatika): analizira, izračunava i prikazuje podatke tablicama i dijagramima, uspoređuje i analizira rezultate; navodi primjere uočene u svom gradu/sredini uspoređujući ih s primjerima u Europi i svijetu; moguće je povezivanje s međupredmetnom temom Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr A.3.2.

Analizira načela
i vrijednosti ekosustava.

ZNANJE

- definira pojam ekosustav i zna načela funkcioniranja ekosustava

VJEŠTINE

- prepoznaje i prezentira vrijednosti lokalnih ekosustava

STAVOVI

- shvaća povezanost stanja u ekosustavu s kvalitetom života

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Priroda/Biologija: uz nastavne jedinice o ekosustavima naglasiti važnost povezanosti i međudjelovanja u ekosustavima (u teoriji i na konkretnim primjerima) te uključiti analizu vrijednosti, odnosno usluga ekosustava.

Priroda: u 6. razredu popisu predviđenih tema o međudjelovanjima i međuovisnosti u prirodi preporučuju se aktivnosti: izrada plakata s hranidbenim lancima i mrežama ili igre u prostoru kojima oblikuju hranidbeni lanac te opisi povezanosti u prirodi.

Projektna nastava (Informatika, Biologija, Geografija): moguće je odabir ekosustava u okolini, obilazak i praćenje tijekom godine (popis biljnih i životinjskih vrsta, vrsta tla, praćenje temperatura i padalina, izrada tablica i dijagrama, ponavljanje praćenja za nekoliko godina i usporedba rezultata.

Projekti: identificiranjem i analiziranjem usluga ekosustava učenik će prepoznati njihovu važnost za ljude; moguće je povezivanje s međupredmetnom temom
Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr A.3.3.

Razmatra uzroke
ugroženosti prirode.

ZNANJE

- razlikuje glavne uzroke ugroženosti prirode i potkrepljuje ih primjerima

VJEŠTINE

- istražuje stanje okoliša i utvrđuje stupanj ugroženosti prirode i okoliša

STAVOVI

- pokazuje osjetljivost za pitanja zaštite okoliša
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Kemija: onečišćenje tla, vode i zraka (kisele kiše, staklenički plinovi, pesticidi...).

Integrirana nastava (Geografija, Fizika, Biologija): učenici mogu istražiti kako kisele kiše utječu na živi svijet i spomenike, što je efekt staklenika, sunčevo zračenje, štetnost UV zračenja i utjecaj na živa bića.

Priroda: uzroci ugroženosti prirode.

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA**
odr A.3.4.

Objašnjava povezanost ekonomskih aktivnosti sa stanjem u okolišu i društvu.

ZNANJE

- objašnjava kako ekonomske aktivnosti utječu na okoliš i društvo

VJEŠTINE

- prikuplja i analizira podatke o utjecaju ljudskih djelatnosti na okoliš

STAVOVI

- pokazuje osjećaj za racionalno korištenje prirodnih i osobnih dobara

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Geografija: na primjerima povezanosti ekonomske razvijenosti država i zaštite okoliša moguće je uočavanje kako u različitim dijelovima svijeta države brinu o okolišu i kako stanje okoliša utječe na ekonomske aktivnosti.

Povijest: mogu se uočavati primjeri povezanosti ekonomske razvijenosti države s iskorištavanjem svjetskih resursa tijekom prošlosti.

Integrirana nastava (Priroda, Biologija, strani jezici međukulturalnost), Hrvatski jezik, Matematika, Informatika): može se organizirati prikupljanje podataka iz enciklopedija, s interneta, iz vijesti, novina i provesti usporedba u obliku tablica, dijagrama, a nakon analize podataka moguće je izvođenje teza i provođenje debate te povezivanje s međupredmetnom temom. Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije.

KLJUČNI SADRŽAJI**OBVEZNI**

klimatske promjene, efekt staklenika i globalno zatopljenje, kisele kiše, ozonske rupe, bioraznolikost, vrijednosti ekosustava, analiza prirodne raznolikosti i prepoznavanje „vruće točke“, ekološki otisak i utjecaj socijalnih razlika na održivost

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA**
odr B.3.1.

Prosuduje kako različiti
oblici djelovanja utječu
na održivi razvoj.

ZNANJE

- objašnjava i analizira uspješne modele promicanja održivoga razvoja u školi, lokalnoj zajednici i šire

VJEŠTINE

- primjenjuje odgovarajuće kriterije i strategije za prosudbu učinaka različitih djelovanja na održivi razvoj

STAVOVI

- podržava djelovanje koje doprinosi održivome razvoju
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Geografija: upoznavanje s djelatnošću organizacija i udruga koje se bave zaštitom okoliša, zaštitom i pravima životinja te poticanjem održivoga razvoja na svjetskoj, državnoj i lokalnoj razini.

Sat razrednika: poticati osvještavanje i razumijevanje pojma, što su volonteri te važnosti građanskih inicijativa i udruga u razvoju demokratskog društva te građanskih inicijativa i udruga koje se bave zaštitom i pravima životinja.

Tehnička kultura: učenici se upoznaju s važnošću izolatora u očuvanju energije (termožbuka, izostaklo...) i utjecajem tehnologije na naša društva.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr B.3.2.

Sudjeluje u aktivnostima koje promiču održivi razvoj u školi, lokalnoj zajednici i šire.

ZNANJE

- poznaje različite načine sudjelovanja u aktivnostima te procjenjuje mogućnosti vlastitoga sudjelovanja
-

VJEŠTINE

- procjenjuje osobno zadovoljstvo i uspješnost vlastitoga doprinosa u aktivnostima koje promiču održivi razvoj
-

STAVOVI

- rado se uključuje u različite aktivnosti za održivi razvoj i potiče druge
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Priroda, Biologija, Kemija, Geografija, Hrvatski jezik, Likovna kultura): osmišljavanje teme, izrada plana aktivnosti, pisanja i provedbi projekta koji se temelji na prepoznatome problemu u zajednici; prezentiranje projekta gradskomu poglavarstvu (gradonačelniku) i traženje partnera za provođenje projekta u lokalnim udrugama i inicijativama.

Tehnička kultura i Fizika: može se provesti praćenje i izračunavanje potrošnje energije i planiranje ušteda; uključivanje u izvannastavne i izvanškolske aktivnosti poput školskih vrtova, izviđača, planinara, udruga koje promiču održivi razvoj; ostvariva je povezanost s međupredmetnim temama Osobni i socijalni razvoj i Građanski odgoj i obrazovanje.

KLJUČNI SADRŽAJI

OBVEZNI

volontiranje i građanski aktivizam, globalne promjene i procesi, kritičko mišljenje, solidarnost i ravnopravnost, permakultura, istraživačko učenje okolišnih, društvenih, ekonomskih čimbenika, integrirani i održivi energija, hrana i promet, primjeri održivog dizajna

PREPORUČENI

prepoznavanje lokalnih resursa za održivi razvoj, osnivanje zadruga, upoznavanje sa zakonima i ugovorima o očuvanju okoliša te o temama koje održivi razvoj pokriva (dokumenti povezani s problemom koji je uočen i traži rješenje), osnivanje skupina dežurnih ekopatrola i sl.

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA**
odr C.3.1.

Može objasniti kako stanje u okolišu utječe na dobrobit.

ZNANJE

- povezuje stanje u okolišu s dobrobiti svoje zajednice

VJEŠTINE

- istražuje stanje okoliša te zaključuje kako stanje okoliša utječe na dobrobit

STAVOVI

- svjestan je utjecaja stanja okoliša na dobrobit
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Biologija, Kemija, Fizika, Geografija, Matematika, Informatika, Hrvatski jezik, međupredmetna tema Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije): različitim metodama rada i prikupljanjem podataka (statističkih podataka, podataka prikupljenih intervjuiranjem i/ili anketiranjem, analizom zatečenoga stanja na terenu, uočavanjem problema na terenu) o načinu rada poslovnih subjekata u zajednici i njihovim odnosom prema zaštiti okoliša (poštivanje zakonske regulative, pročišćavanje vode i sl.); može se pripremiti i organizirati debata o pozitivnim i negativnim utjecajima industrijalizacije.

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA**
odr C.3.2.

Navodi primjere utjecaja ekonomije na dobrobit.

ZNANJE

- uspoređuje primjere utjecaja ekonomije na dobrobit

VJEŠTINE

- kritički analizira podatke o ekonomskome rastu povezujući ih s ostvarivanjem opće dobrobiti

STAVOVI

- smatra važnim korištenje ekonomskoga razvoja za ostvarivanje opće dobrobiti
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Biologija, Kemija, Fizika, Geografija, Matematika, Informatika, Hrvatski jezik): različitim metodama rada, od prikupljanja statističkih podataka o vrstama tvrtki, poduzetnika, zadruga, obrtnika koji rade na području grada i šire, do provođenja anketa i intervjua sa stanovništvom, pokušava se doći do relevantnih podataka o utjecaju ekonomije na dobrobit stanovništva; povezivanje s međupredmetnom temom Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije.

1. I 2. RAZRED ČETVEROGODIŠNJEGA I 1. RAZRED TROGODIŠNJEGA SREDNJOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr C.3.3.

Ističe važnost demokracije u političkim sustavima za dobrobit.

ZNANJE

- razumije pojam demokracija te razlikuje političke sustave i može ponuditi primjere utjecaja politike na dobrobit

VJEŠTINE

- može izraziti svoje stavove i argumentirano ih zastupa

STAVOVI

- svjestan je da participativna demokracija pozitivno utječe na dobrobit i rado se uključuje u rad tijela škole i svoje zajednice

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Hrvatski jezik: učenici u obliku debate ili sudnice raspravljaju o tezama koje su sami odredili i argumentirano ih zastupaju.

Povijest, Geografija: razvoj demokracije tijekom povijesti, primjeri dobre prakse.

Sat razrednika: odlazak u poglavarstvo, razgovor s gradonačelnikom o uočenim problemima i predlaganje mogućih rješenja; moguće je povezivanje s međupredmetnom temom Građanski odgoj i obrazovanje.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr C.3.4.

Procjenjuje važnost pravednosti u društvu.

ZNANJE

- analizira socijalne politike te njihov utjecaj na pravednost u društvu

VJEŠTINE

- navodi primjere povezanosti pravednosti i održivoga razvoja

STAVOVI

- vrednuje društvenu i osobnu odgovornost

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Hrvatski jezik: književna djela mogu biti povod za raspravu o pravednosti, društvenoj i osobnoj odgovornosti.

Geografija: UN-ove globalne politike.

Povijest: socijalne politike u svijetu i njihova povezanost s međupredmetnom temom Građanski odgoj i obrazovanje.

KLJUČNI SADRŽAJI

OBVEZNI

čimbenici dobrobiti, klimatska pravda, napredni i novi ekonomski razvojni modeli, ograničenje prirodnih resursa, društvena pravda, socijalne politike, politički sustav, demokracija, kreiranje politika i politički sustavi

A / POVEZANOST

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr A.4.1.

Razlikuje osobni od kolektivnih identiteta i ima osjećaj pripadnosti čovječanstvu.

ZNANJE

- identificira osobne i kolektivne identitete i objašnjava međusobnu povezanost zajednica i čovječanstva

VJEŠTINE

- kritički raspravlja o izazovima i dobrobiti različitosti

STAVOVI

- cijeni svoj i poštuje tuđi identitet

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Politika i gospodarstvo i Povijest: učenici analiziraju podrijetlo svoga naroda i uspoređuje ga s drugim narodima;

Sat razrednika: učenik na tim satima preispituje svoju pripadnost razredu, zajednici i društvu;

Hrvatski jezik i strani jezici: tekstovi o čovječanstvu, različitim narodima, različitim identitetima.

Integrirano, Projekti / Sat razrednika: međupredmetna tema Osobni i socijalni razvoj.

Etika: vježba igranja uloga – Boalovo interaktivno kazalište.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr A.4.2.

Objašnjava važnost uspostavljanja prirodne ravnoteže.

ZNANJE

- analizira čimbenike koji mogu narušiti prirodnu ravnotežu

VJEŠTINE

- preispituje razinu uspostavljenosti prirodne ravnoteže u zajednici u kojoj obitava

STAVOVI

- svjestan je važnosti održavanja prirodne ravnoteže

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Biologija: uz nastavne jedinice o prirodnoj ravnoteži i njezinu uspostavljanju u prirodnim uvjetima naglasiti važnost uspostavljanja prirodne ravnoteže za funkcioniranje biocenoza i ekosustava, ali i za održivi razvoj ljudske zajednice.

Integrirana nastava (Biologija, Kemija, Politika i gospodarstvo, Hrvatski jezik, Vjeronauk, Etika): analiza stanja u zajednici i na globalnoj razini, vrednovanje stupnja odgovornosti prema uspostavljanju i očuvanju prirodne ravnoteže.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr A.4.3.

Procjenjuje kako stanje ekosustava utječe na kvalitetu života.

ZNANJE

- prepoznaje i objašnjava posljedice fragmentacije i uništenja staništa, prekomjernoga iskorištavanja resursa i klimatskih promjena

VJEŠTINE

- procjenjuje kvalitetu života u lokalnoj zajednici i u svome okolišu te zaključuje kako promjene u jednom ekosustavu utječu na druge ekosustave i zajednice

STAVOVI

- pokazuje posvećenost očuvanju ravnoteže između kvalitete života i očuvanja ekosustava

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Biologija: uključiti nastavnu temu Ljudski utjecaji na okoliš i njihove posljedice poučavanjem kojim će se iscrpnije obraditi pojedini ljudski utjecaji na okoliš i analizirati stanje ekosustava koji su pod slabijim i jačim ljudskim utjecajima.

Matematika i Informatika: može se provesti izračun i izrada grafičkih prikaza te prezentacija indeksa raznolikosti i usluga ekosustava za ekosustave koji su u ravnoteži i onih koji su zbog ljudskih utjecaja izvan ravnoteže.

Hrvatski jezik: u ostvarivanju nastave medijske kulture mogu se istraživati sadržaji s temom povezanosti stanja ekosustava i kvalitete života.

Integrirana nastava (Biologija, Kemija, Politika i gospodarstvo, Hrvatski jezik, Vjeronauk, Etika, Povijest): učenik, radeći u skupini, analizira određene gospodarske krize u povijesti i njihov utjecaj na održivi razvoj

Geografija: odlazak u prirodu na mjesto gdje se vide utjecaji gospodarstva na prirodu, poput šuma, kamenoloma, tvornice i sl.

Integrirano (Sat razrednika, projekti, međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje i Zdravlje): posjet mjestima u Hrvatskoj na kojima je vidljiv utjecaj stanja u ekosustavima na kvalitetu života (pozitivni i negativni primjeri); vježba na satu: Millenium Ecosystem Assesment (svjetsko istraživanje o utjecaju stanja u ekosustavima na kvalitetu života).

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr A.4.4.

Prikuplja, analizira
i vrednuje podatke
o utjecaju gospodarstva,
državne politike
i svakodnevnih potrošnje
građana na održivi razvoj.

ZNANJE

- analizira utjecaj ljudskih djelatnosti i politike na okoliš i učinke ekološkoga načina života

VJEŠTINE

- obrađuje i prezentira podatke o utjecaju gospodarstva, javnih politika i građana na održivi razvoj

STAVOVI

- prihvaća pravednu raspodjelu kao način korištenja resursa

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Geografija, Politika i gospodarstvo, Povijest): razvoj javnih politika prema zaštiti okoliša i održivome razvoju tijekom povijesti, utjecaj velikih svjetskih ideologija (totalitarizmi 20. stoljeća, kapitalizam...) na održivi razvoj; analiza stanja po državama – trenutno stanje i najbolji primjeri javnih politika.

Projekti: posjet Institutu Hrvoje Požar, Tehničkome muzeju ili sličnoj instituciji.

KLJUČNI SADRŽAJI

OBAVEZNI

utjecaj ljudi i gospodarstva na održivi razvoj, ekonomske politike, klimatska pravda

PREPORUČENI

prirodna ravnoteža, kvaliteta života, ekosustav, stanište, resursi, biljne vrste, gospodarstvo, politički sustavi

B / DJELOVANJE

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr B.4.1.

Djeluje u skladu s načelima održivoga razvoja s ciljem zaštite prirode i okoliša.

ZNANJE

- objašnjava modele aktivnoga djelovanja za očuvanje prirode i okoliša

VJEŠTINE

- primjenjuje stečena znanja i predlaže aktivnosti za zaštitu prirode i okoliša

STAVOVI

- promiče važnost aktivnoga djelovanja za zaštitu prirode i okoliša

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Politika i gospodarstvo, Hrvatski jezik, Povijest, Geografija, Sat razrednika, projekti): upoznavanje s organizacijama i udrugama koje djeluju na zaštiti prirode i okoliša.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr B.4.2.

Djeluje u skladu s načelima održivoga razvoja s ciljem promoviranja socijalne pravde.

ZNANJE

- uspoređuje i procjenjuje stupnjeve ostvarenja socijalne pravde

VJEŠTINE

- koristi se odgovarajućim komunikacijskim vještinama i IKT alatima u promicanju socijalne pravde

STAVOVI

- zagovara socijalnu pravdu

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Politika i gospodarstvo, Hrvatski jezik, Etika, Vjeronauk, Geografija, Sat razrednika, međupredmetna tema Građanski odgoj i obrazovanje): učenici će upoznati događaje i osobe iz povijesti i današnjice koji su radom na održivome razvoju širili socijalnu pravdu i obrnuto (npr. dobitnici Nobelove nagrade za mir Wangari Mathai, Muhammad Yunus, Rosa Park, tema ukidanja ropstva);

Povezanost s međupredmetnom temom Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije: primjena inovacija i novih tehnologija u društvenome poduzetništvu radi širenja socijalne pravde.

KLJUČNI SADRŽAJI

OBVEZNI

načela održivoga razvoja, volontiranje, globalne promjene i procesi (klimatske promjene, elementarne nepogode), proizvodnja hrane i, socijalna pravda, ekološki otisak, održivo korištenje resursa, gospodarenje otpadom, integrirani i održivi energija, hrana i promet, primjeri održivog dizajna

PREPORUČENI

društveno poduzetništvo, zadruge, solidarnost i ravnopravnost, inovativna rješenja – plava ekonomija, ekološko modeliranje, djelovanje prema rješavanju problema, modeli aktivnoga djelovanja, urbana permakultura, niskouglični razvoj Hrvatske

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr C.4.1.

Prosuduje značaj održivoga razvoja za opću dobrobit.

ZNANJE

- analizira utjecaj okolišne, društvene i ekonomske dimenzije održivosti na osobnu i zajedničku dobrobit

VJEŠTINE

- istražuje i prezentira pozitivne i negativne procese iz vlastite sredine koji utječu na ugroženost okoliša i ljudi

STAVOVI

- promiče svijest o važnosti uravnoteženosti razvoja gospodarstva i brige za okoliš radi osobne i zajedničke dobrobiti

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Politika i gospodarstvo, Geografija, Biologija, Vjeronauk, Etika, međupredmetne teme Zdravlje, Građanski odgoj i obrazovanje i Poduzetništvo):
utjecaj gospodarskog razvoja industrije, prometa, energetike i potrošnje na opću dobrobit.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr C.4.2.

Analizira pokazatelje kvalitete života u nekome društvu i objašnjava razlike među društvima

ZNANJE

- klasificira zajednice na temelju pokazatelja kvalitete života

VJEŠTINE

- prikuplja i interpretira podatke o kvaliteti života u mjestu stanovanja te predlaže rješenja za poboljšanje kvalitete života

STAVOVI

- promiče stav da kvaliteta života ovisi o povezanosti indeksa ljudskoga razvoja i razine očuvanosti okoliša

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Geografija, Matematika, Politika i gospodarstvo, Sat razrednika, međupredmetne teme Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije i Građanski odgoj i obrazovanje):
učenici mogu analizirati pokazatelje kvalitete života na temelju istraživanja EU, Happy Planet Indeks, s detaljnijom analizom indeksa ljudskoga razvoja UN-a (HDI – Human Development Index).

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr C.4.3.

Analizira i uspoređuje uzroke i posljedice socijalnih razlika u nekim društvima sa stajališta dobiti pojedinca.

ZNANJE

- objašnjava utjecaj stupnja razvoja društva i gospodarstva na kvalitetu života pojedinca

VJEŠTINE

- istražuje i interpretira uzroke i posljedice socijalnih razlika u odabranim društvima

STAVOVI

- zalaže se za pravednu i odgovornu raspodjelu dobara i resursa za lokalnu i globalnu dobrobit svih ljudi

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Etika: vježba: Koliko je ekonomske nejednakosti opravdano?

Strani jezici: obrada tekstova o socijalnim razlikama, pravednoj raspodjeli dobara, kvaliteti života i dobrobiti.

Integrirana nastava (Geografija, Povijest, Politika i gospodarstvo): kako su se države tijekom povijesti odnosile prema socijalnim razlikama u svojim društvima, a kako se odnose danas.

Međupredmetna tema Poduzetništvo, Sat razrednika: rasprave o ekonomskim modelima i javnim politikama koje smanjuju socijalne razlike u društvima

Hrvatski jezik, Likovna umjetnost, Glazbena umjetnost: prikazi socijalnih razlika u umjetnosti.

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA**
odr C.4.4.

Opisuje utjecaj različitih ekonomskih modela na dobrobit.

ZNANJE

- analizira različite ekonomske modele s obzirom na njihov utjecaj na dobrobit

VJEŠTINE

- uspoređuje podatke utjecaja različitih ekonomskih modela na dobrobit na temelju kojih osmišljava moguće scenarije

STAVOVI

- svjestan je da ograničenja prirodnih resursa utječu na ekonomski rast i da se dobrobit nužno ne zasniva na ekonomskome rastu

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Politika i gospodarstvo, Povijest, Geografija, Sat razrednika): učenici se upoznaju s modelima različite primjene kapitalizma u državama svijeta.

Integrirana nastava (međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje, Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije, Zdravlje i Poduzetništvo): moguća je provedba analize utjecaja ekonomskih modela u nekom području na kvalitetu života.

Projekt: posjet lokalnim tvrtkama koje se koriste ekonomijom za opću dobrobit.

KLJUČNI SADRŽAJI**OBVEZNI**

granica ograničenja prirodnih resursa, solidarnost, kvaliteta života, javne politike, indeksi društvenoga razvoja (ili pokazatelji društvenoga razvoja), globalne politike, resursi, ekološki otisak

PREPORUČENI

napredni i novi ekonomski razvojni modeli, sigurnost, ne(zagađeni) okoliš

A / POVEZANOST

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr A.5.1

Kritički promišlja
o povezanosti vlastitoga
načina života s utjecajem
na okoliš i ljude.

ZNANJE

- predviđa utjecaje vlastitoga načina života na okoliš i ljude te poznaje održiva rješenja

VJEŠTINE

- u vlastitome životu primjenjuje održiva rješenja s ciljem smanjivanja negativnih utjecaja na okoliš i ljude

STAVOVI

- preispituje povezanost vlastitoga života s utjecajem na okoliš i druge ljude

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Politika i gospodarstvo, Hrvatski jezik, Sociologija, Geografija, Biologija, Sat razrednika, međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje i Zdravlje):
debata o pozitivnim i negativnim ljudskim utjecajima na okoliš.

Međupredmetne teme Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije, Osobni i socijalni razvoj i Građanski odgoj i obrazovanje: vježba – istraživanje povezanosti životnoga stila, potrošnje i utjecaja na druge ljude, analiza primjera održivih rješenja i uočavanje razlika između individualnih koraka i onih koji utječu na cijelo društvo.

Organiziranje integriranog tematskog dana: dan u godini kad učitelji i učenici odabiru teme i metode kojima učenici kritički promišljaju o utjecaju vlastitoga načina života na okoliš i druge ljude.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr A.5.2.

Analizira načela održive
proizvodnje i potrošnje

ZNANJE

- poznaje načela održive proizvodnje i potrošnje

VJEŠTINE

- prepoznaje i koristi se proizvodima koji su proizvedeni bez štetnih utjecaja na okoliš

STAVOVI

- svjestan je važnosti održive proizvodnje i potrošnje

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Politika i gospodarstvo, Geografija, Sat razrednika, Sociologija, međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje, Zdravlje i Poduzetništvo): na primjeru vodećih država svijeta učenik analizira sustav proizvodnje i potrošnje te utjecaj gospodarstva na dobrobit ljudi.

Kemija: utjecaj kemijskih spojeva na stanje okoliša.

Matematika: linearno programiranje.

Fizika: utjecaj znanstvenih otkrića na razvoj tehnologije i njihov utjecaj na okoliš (npr. optički kablovi, poluvodiči, nanotehnologija, radioaktivni otpadi i sl.).

Projekt: učenici će analizirati način proizvodnje i utjecaj na okoliš odabranih pet proizvoda kojima se najčešće koristi.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr A.5.3.

Analizira odnose
moći na različitim
razinama upravljanja
i objašnjava njihov
utjecaj na održivi razvoj.

ZNANJE

- analizira uloge i odgovornost različitih sudionika (politika, poslovni sektor i građani) u kreiranju i provedbi politike na lokalnoj i globalnoj razini

VJEŠTINE

- istražuje mogućnost uključivanja u procese kreiranja i provedbe politike održivoga razvoja na temelju poznavanja uloge i odgovornosti različitih sudionika

STAVOVI

- promiče važnost uključivanja građana u procese kreiranja i provedbe javnih politika

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Politika i gospodarstvo, Geografija, Sat razrednika, Sociologija, međupredmetna tema Građanski odgoj i obrazovanje): analiza postupaka i djelovanja bitnih sudionika u odnosu na načela održive proizvodnje; analiza svjetskih politika prema održivome razvoju; oprimjerivanje dobre prakse na lokalnim razinama (kvart, naselje, mjesto, općina, selo, grad, županija, regija).

KLJUČNI SADRŽAJI

OBVEZNI

klimatske promjene, utjecaji na okoliš, ekološki otisak, održiva proizvodnja i potrošnja, načela održive proizvodnje i potrošnje, politički i ekonomski sustavi

PREPORUČENI

tradicionalna proizvodnja

**ODGOJNO-OBRAZOVNA
OČEKIVANJA**
odr B.5.1.

Kritički promišlja o utjecaju
našega djelovanja na Zemlju
i čovječanstvo.

ZNANJE

- objašnjava i uspoređuje na koje načine utječemo na planet i druge ljude

VJEŠTINE

- analizira primjere kompleksnoga odnosa između našega djelovanja i utjecaja na Zemlju i druge ljude

STAVOVI

- promiče djelovanja koja ne ugrožavaju ni planet ni druge ljude
-

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Politika i gospodarstvo, Geografija, Sat razrednika, Sociologija, međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje i Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije): praćenje promjena i analiza grafičkih prikaza i karata s podacima na razini svijeta te praćenje promjena bitnih pokazatelja za održivi razvoj (bioraznolikost, iskorištavanje resursa, siromaštvo, glad, položaj žena...); usporedba mjerenja utjecaja na planet i druge ljude uz pomoć ekološkoga otiska), utjecaj tehnologije na naša društva.

Kemija: tematske cjeline - kemija okoliša, kemija koloida i znanost o materijalima.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr B.5.2.

Osmišljava i koristi se inovativnim i kreativnim oblicima djelovanja s ciljem održivosti.

ZNANJE

- obrazlaže djelovanja koja doprinose održivome razvoju

VJEŠTINE

- osmišljava i primjenjuje inovativna i kreativna rješenja koristeći se IKT-om s ciljem održivosti

STAVOVI

- uvjeren je u potrebu primjene rješenja koja doprinose održivosti

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava (Politika i gospodarstvo, Hrvatski jezik, Sociologija, Geografija, Sat razrednika, međupredmetna tema Građanski odgoj i obrazovanje):
izrada nacрта projekta razvoja društva s ciljem održivosti.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr B.5.3.

Sudjeluje u aktivnostima u školi i izvan škole za opće dobro.

ZNANJE

- uspoređuje različite načine sudjelovanja u aktivnostima za opće dobro te procjenjuje dosege njihova djelovanja i svojih mogućnosti

VJEŠTINE

- osmišljava, predlaže i uključuje se u provedbu aktivnosti za opće dobro

STAVOVI

- promiče djelovanje za opće dobro i javno zastupa održivi razvoj

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Integrirana nastava: međupredmetna tema Osobni i socijalni razvoj.
Projekti: suradnja i posjet organizacijama koje rade za opće dobro.

KLJUČNI SADRŽAJI

OBVEZNI

klimatska pravda, volontiranje, djelovanje usmjereno prema budućnosti, primjeri održivog dizajna

PREPORUČENI

društveno poduzetništvo, zadruge, građanski aktivizam, globalne promjene i procesi, zakoni i ugovori o očuvanju okoliša i o temama koje održivi razvoj pokriva, solidarnost i ravnopravnost, permakultura – održivo dizajniranje životnih prostora, niskouglični razvoj Hrvatske

E

Učenje i poučavanje međupredmetne teme

C / DOBROBIT

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr C.5.1.

Objašnjava povezanost potrošnje resursa i pravedne raspodjele za osiguranje opće dobrobiti.

ZNANJE

- na temelju dostupnih podataka predviđa održivost sustava potrošnje resursa na svjetskoj razini

VJEŠTINE

- na odabranim primjerima izrađuje prijedlog upravljanja resursima svoga zavičaja kako bi se spremno suočavao s mogućim rizicima u budućnosti

STAVOVI

- zauzima se za pravednu raspodjelu i potrošnju dobara radi održivoga razvoja okoliša, društva i gospodarstva

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Hrvatski jezik: pisanje eseja o potrošnji resursa.

Geografija: izrada prijedloga upravljanja resursima u svome zavičaju s ciljem jačanja otpornosti zajednice na moguće rizike u budućnosti.

Integrirana nastava (Geografija, Hrvatski jezik, Sat razrednika, međupredmetna tema Građanski odgoj i obrazovanje): učenici na više predmeta uočavaju stanje resursa u svome zavičaju, računaju svoj osobni ekološki otisak te na danu integrirane nastave iznose svoje rezultate.

Kemija: kemija u funkciji dobrobiti za okoliš (zelena kemija, bijela kemija, ionski pročišćivači itd.).

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA odr C.5.2.

Predlaže načine unapređenja osobne i opće dobrobiti.

ZNANJE

- analizira načine dobrog odnosa prema okolišu i drugim ljudima radi postizanja osobne i zajedničke dobrobiti

VJEŠTINE

- primjenjuje preporuke svjetskih organizacija i predlaže načine unapređenja osobne i opće dobrobiti

STAVOVI

- promiče dobrobit zajednice i društva svojim radom na projektima važnim za zajednicu

PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Projekti, integrirana nastava (Politika i gospodarstvo, Hrvatski jezik, Sociologija, Geografija, Sat razrednika, međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje, Osobni i socijalni razvoj, Zdravlje i Poduzetništvo): cijeli razred sudjeluje u projektima važnima za razrednu zajednicu, školu ili širu zajednicu; učenici volontiraju, sudjeluju u humanitarnim aktivnostima i društvenim akcijama.

KLJUČNI SADRŽAJI

OBVEZNI

resursi, granica raspoloživosti prirodnih resursa, ekološki otisak ravnoteža i kvaliteta ekosustava, volontiranje, zdrava ishrana i proizvodnja hrane, globalne politike prema okolišu i socijalnim pitanjima

PREPORUČENI

energetska učinkovitost

Ciljevi međupredmetne teme Održivi razvoj upućuju na osmišljavanje poučavanja koje će na kreativan i zanimljiv način potaknuti učenike na promišljanje i stjecanje znanja, oblikovanje stavova i sustava vrijednosti te usvajanje ponašanja u skladu s održivim razvojem.

Koncept održivoga razvoja vrlo je složen, ali neophodan u svakodnevnome životu pa ga treba učiti i poučavati već od prvoga odgojno-obrazovnoga ciklusa uz objašnjenje jednostavnih primjera i u skladu s učeničkom dobi. Poučavanje i učenje o održivome razvoju podrazumijeva stjecanje potrebnih znanja i vještina kao preduvjeta za razvoj kritičkoga promišljanja za osposobljavanje za donošenje odluka i rješavanje problema te za predlaganje konstruktivnih i kreativnih rješenja. Učenike treba poticati na slobodno iznošenje vlastitih stavova i argumentiranoga mišljenja, što znači da je zadaća učitelja stvoriti ugodno okruženje puno povjerenja i razumijevanja, u kojem će učenici izrasti u samosvjesne i sigurne osobe, oslobođeni straha od osude.

Od učenika se očekuje da bude aktivan sudionik procesa učenja i poučavanja koji ima ideje, predlaže i smišlja teme koje ga zanimaju, pronalazi i predlaže idejna rješenja s ciljem održivosti i opće dobrobiti. Način poučavanja treba osigurati ostvarivanje kurikulumskih očekivanja i specifičnih ciljeva pojedine nastavne teme u sklopu odgojno-obrazovnoga procesa.

Kako bi se realizirali odgojno-obrazovne ciljeve međupredmetne teme Održivi razvoj,

potrebno je kod učenika poticati kreativno i kritičko mišljenje s ciljem rješavanja problema na temelju prethodno usvojenih znanja. Problemski usmjereno poučavanje može se temeljiti na situacijama iz učeničkoga svakodnevnog okružja, na hipotetskim primjerima ili stvarnim situacijama iz života. Naučene činjenice i podatci podloga su za osmišljavanje primjerenih i inovativnih rješenja s ciljem konkretnoga doprinosa zajednici. Aktivnosti koje se provode trebaju razvijati odgovornost za vlastite postupke, solidarnost i poštovanje prema ljudima, živim bićima i okolišu. Preporučene metode za ostvarivanje navedenih ciljeva metode su u kojima je učenik aktivan sudionik. Debate, igre u prostoru, scenski i likovni prikazi te složenije metode poput suradničkoga učenja, omogućuju učenje na kreativan i zanimljiv način te jačaju motiviranost učenika. Važnost u usvajanju i obradi podataka imaju i praktični radovi (eksperiment, izrada maketa, modela, uređaja, letaka, brošura...), uporaba prirodnih materijala te odbačenih ili otpadnih materijala. Neizostavan je oblik rada rad u skupini koji podrazumijeva izradu i provođenje istraživačkih i drugih projekata s ciljem razvoja pojedinca koji razumije načela održivosti. Preporuča se izvođenje radioničke nastave u školi i izvanučioničke nastave uz interdisciplinarni i multidisciplinarni pristup učenju i poučavanju.

Kako bi učenici shvatili pojam održivosti, očekivanja su primjerena njihovoj razvojnoj dobi i po ciklusima postaju sve složenija. U prvom ciklusu učenik je usmjeren na svoj dom, obitelj i svakodnevnu zajednicu, a postupnim kretanjem prema petom ciklusu odgojno-obrazovna očekivanja postaju složenija i pretpostavljaju razvoj globalnoga promišljanja orijentiranoga na budućnost da bi se u konačnici kod pojedinca razvila motivacija za življenje održivosti. Krenuvši od pretpostavke da svaki učenik uči i prerađuje iskustva učenja na sebi svojstven način, potrebno je čestim analizama, evaluacijama i samoevaluacijama provjeriti stupanj ostvarenosti ciljeva i razumijevanja sadržaja pa prema postignutim rezultatima oblikovati nastavak poučavanja.

Uz stjecanje znanja i vještina za održivi razvoj učenika treba poticati na izražavanje stavova, na razvoj empatije i tolerancije te na društveno koristan rad. To se lakše postiže radom u skupini, interaktivnim poučavanjem i poticanjem učenika na prezentaciju svojih ideja, čime on spoznaje sebe i svoju okolinu te uči da ima pravo na drukčije promišljanje i stavove. Kod suradničkoga učenja treba uzeti u obzir sklonosti učenika, ali ih valja poticati i na suradnju s ostalim učenicima u razredu.

Učitelj usmjerava učenje i poučavanje oslušujući interese i utvrđujući prethodna znanja i iskustva učenika. Njegova je uloga motivirati učenike za aktivno učenje, za rješavanje problemskih zadataka i za praktično djelovanje. On stvara uvjete za ugodno i prijateljsko ozračje koje je preduvjet za ostvarivanje visokih razina postignuća i kompetencija. Učitelj

F/

Vrednovanje u međupredmetnoj temi

daje prednost metodama učenja i poučavanja koje potiču učenikovu samostalnost, poduzetnost, empatiju te potiče razvoj organizacijskih sposobnosti i timskoga rada. Kao voditelj i moderator procesa učenja i poučavanja, usmjerava ga uzimajući u obzir individualne potrebe svakoga učenika, njegovu razinu znanja, sklonosti i sposobnosti.

Za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (učenici s teškoćama i daroviti učenici) učitelji planiraju kurikulum usmjeren na učenika. Osobitosti/teškoće učenika zahtijevaju njima sukladne individualizirane/diferencirane postupke, ciljeve učenja, razinu usvojenosti odgojno-obrazovnog očekivanja, opseg i dubinu sadržaja učenja, strategije i aktivnosti poučavanja kojima se žele ostvariti postavljeni ciljevi te načini vrednovanja i ocjenjivanja ostvarenih postignuća.

U učenju i poučavanju koriste se primjeri iz svakodnevnoga života koji potiču učenika na promišljanje i donošenje osobnih odluka, odnosno zahtijevaju dogovaranje i demokratsko odlučivanje. Na stručnim posjetima gospodarskim subjektima, institucijama i organizacijama koje podržavaju održivi razvoj, a posebno onima koje ga prakticiraju, prikupljaju se materijali i podatci na kojima se može temeljiti proces poučavanja. Također se potiču gostujuća/pozvana predavanja u školama radi unapređivanja suradnje zajednice sa školom.

Informacijska i komunikacijska tehnologija pridonosi zornosti nastave i predočavanju sadržaja koji su teže dostupni neposrednome iskustvu te su vrijedan izvor informacija za izradu učničkih projekata.

Učenike je potrebno usmjeriti na uočavanje i kritičko prosuđivanje stanja u okolišu i društvu. Uči se na primjerima održivoga razvoja u vlastitoj zajednici, ali i u drugim dijelovima zemlje i svijeta. Škole se posebno potiče da u svoj rad ugrade načela održivosti kako bi učenik u najbližem okružju mogao spoznati važnost očuvanja okoliša i osvijestiti važnost pravednoga pristupa kvaliteti života svih članova društva te kako bi mogao djelovati u skladu s tim spoznajama. Izvanučionička nastava omogućuje neposredno upoznavanje s primjerima dobre prakse u lokalnoj zajednici i društvu. Preporuča se suradnju s muzejima, parkovima prirode, nacionalnim parkovima i sličnim edukacijskim institucijama, kao i obilazak gospodarskih subjekata, institucija i organizacija čije je poslovanje i djelovanje u skladu s načelima održivosti ili odlazak učenika u posjet tijelima lokalne samouprave.

Takav način učenja omogućuje im uočavanje utjecaja lokalne politike i gospodarstva na razvoj zajednice usmjeren na održivost na lokalnoj i na državnoj razini.

Međupredmetna tema Održivi razvoj bit će ugrađena u sve odgojno-obrazovne cikluse, u predmetne kurikulume i kurikulum škole. Sve domene međupredmetne teme jednako su važne i u izvedbi procesa učenja i poučavanja osigurat će im se vrijeme potrebno za poučavanje. Vrijeme potrebno za poučavanje ovisi o odgojno-obrazovnome ciklusu i tipu obrazovnoga programa. Uz integraciju međupredmetne teme Održivi razvoj u redovnu nastavu za potpuno ostvarivanje odgojno-obrazovnih ciljeva i očekivanja važni su nastavni dani bez zvona, projektni dani ili tjedni, izvanučionička nastava, izvannastavne aktivnosti i sati razrednika.

